

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta tat-8 ta' Frar, 2005

Citazzjoni Numru. 385/1995/2

Paul Pace

Versus

Mario Camilleri

F'din il-kawża l-attur qiegħed ifittex għad-danni li garrab meta korra għax igħid illi l-konvenut waqqgħu minn fuq *bicycle*.

Fiċ-ċitazzjoni l-attur igħid illi huwa kien korra u garrab danni meta, fit-12 ta' Settembru 1993, il-konvenut waqqgħu minn fuq il-*bicycle* tiegħu. Billi għalxejn sejjaħ lill-konvenut biex jagħmel tajjeb għad-danni, l-attur fetaħ din il-kawża u qiegħed jitlob illi l-qorti, wara li tgħid illi l-incident seħħ bi ħtija tal-konvenut waħdu, tillikwida d-danni u tikkundanna lill-konvenut iħallas id-danni hekk likwidati, flimkien ma' l-imgħax u l-ispejjeż.

Il-konvenut ressaq l-eċċezzjoni illi ma huwiex minnu illi hu waqqa' lill-attur minn fuq il-*bicycle* u fil-fatt lanqas biss messu.

B'dikriet tat-8 ta' Jannar 1996 il-qorti ħatret perit legali biex jirrelata dwar il-każ, u b'dikriet ieħor ta' l-4 ta' Diċembru 1996 ħatret perit mediku biex igħinu. Ir-relazzjoni medika nħalfet fil-5 ta' Marzu 1997 u dik tal-perit legali nħalfet fil-25 ta' Settembru 1998. B'dikriet tas-26 ta' Frar 1999 fuq talba tal-konvenut inħatru periti addizzjonali u dawn ħejjew ir-relazzjoni u intaxxaw id-drittijiet tagħhom fis-6 ta' Frar 2004. Il-konvenut laqa' n-notifika tat-taxxa tad-drittijiet fis-17 ta' Frar 2004, iżda ma riedx iħallas. Wara, fin-nota ta' osservazzjonijiet tiegħu, meta l-kawża kienet differita għas-sentenza, fisser illi ma riedx iħallas għax fuq il-kopja tat-taxxa kien hemm miktub illi "d-drittijiet għandhom jithallsu mill-atturi". Il-qorti iżda, fis-seduta tas-17 ta' Frar 2004, meta l-konvenut laqa' n-notifika tat-taxxa, kienet fissritlu illi, skond id-dikriet tas-26 ta' Frar 1999 li bih inħatru l-periti addizzjonali, id-drittijiet kellu jħallashom hu. Tatu żmien xahar biex iħallas u wissietu illi, jekk jibqa' ma jħallasx, ma tqisx il-konklużjonijiet tal-perizji addizzjonali billi r-relazzjoni tagħhom ma tkunx maħlufa. Billi l-konvenut xorta baqa' ma ħallasx fiż-żmien li ngħatalu, il-qorti iddifferiet il-kawża għas-sentenza bla ma giet maħlufa r-relazzjoni addizzjonali.

Ngħaddu issa biex inqisu l-meritu tal-kawża.

Il-partijiet it-tnejn huma ċiklisti. Huma rivali ta' xulxin u, qabel l-inċident li wassal għall-kawża tallum, għa' kellhom storja ta' antagoniżmu u ta' għied, ukoll bl-idejn, bejniethom, u, minħabba f'episodju ieħor li kien għara qabel bejniethom, il-konvenut kien għe sospiż mill-assocjazzjoni sportiva tiegħu.

Iż-żewġ partijiet taw verżjonijiet għal kollox differenti ta' kif seħħ l-inċident. Billi l-inċident ma rah ħadd ħlief il-partijiet infushom, sewwa qal l-ewwel perit legali illi l-kwistjoni f'din il-kawża hija jekk għandekx temmen lill-attur jew lill-konvenut.

L-attur xehed illi, dakinhar ta' l-inċident, fit-12 ta' Settembru 1993, meta hu kien fuq il-*bicycle* tiegħu, għe l-konvenut, ukoll fuq *bicycle*, u nbutta fuq il-kilwa tal-lemin. L-attur bid-daqqa tilef l-ekwilibrju, waqa' u xkana, u wegga' sew. Il-konvenut telaq u ħallieh ma' l-art, u tatu l-għajnuna persuna oħra li nzertat għaddejja bil-karrozza u wasslitu sal-klinika tal-Mosta. L-attur għamel kwerela, u l-

pulizija mexxiet kontra l-konvenut. Fis-seduta tat-23 ta' Novembru 1993 quddiem il-maġistrat, tniżżel dan il-verbal: L-imputat [il-konvenut tallum] jammetti l-akkużi f'dan l-istadju u jiskuża ruħu għall-inċident u jobbliga ruħu li bl-ebda mod ma jdejjaq jew jimmoleta lil Paul Pace [l-attur] li min-naħa tiegħu qed jirrinunzja għall-azzjoni kriminali.

Il-konvenut iġhid illi minn dan kollu xejn ma hu minnu. Iġhid illi li ġara hu illi hu kien iddispjaċut għax l-assoċjazzjoni sportiva tiegħu kienet issospendietu minħabba fl-inċident l-ieħor li kellu qabel ma' l-attur u deherlu illi, li kieku l-attur kien qal is-sewwa dwar x'kien ġara f'dik l-okkażjoni, ma kinitx tingħatalu s-sospensjoni. Għalhekk, meta ra lill-attur fuq il-*bicycle* dakinhar ta' l-inċident mar jilħqu biex ikellmu "biex iġhid il-verità". X'hin ġew ras imb'ras, u lill-attur qallu li ried ikellmu, l-attur telaq il-*handlebars* tal-*bicycle*, għolla idejh it-tnejn u, bla ma messu l-konvenut, tfixkel u waqa'. L-attur imbagħad qam u, billi deher irrabjat, il-konvenut flok tah l-għajnuna telaq 'l hemm u ħallieh warajh.

Il-konvenut ċaħad ukoll illi kien ammetta l-akkużi li nġiebu kontrih mill-pulizija, u jgħid illi l-verbal kien falz u li l-biċċa "geżwirha l-avukat" li kien qiegħed jidher kemm għall-attur kif ukoll għalih.

Meta ġie biex iqis ix-xhieda taż-żewġ partijiet biex jara lil min sejjer jemmen, l-ewwel perit legali, li kellu l-benefiċċju li sema' lill-partijiet jixhdu u seta' jara l-imġieba tagħhom, deherlu illi aktar seta' joqgħod fuq il-verżjoni ta' l-attur, u l-qorti, wara li qieset sew ix-xhieda u r-raġunijiet tal-perit, taqbel miegħu għal kollox.

Il-konvenut wera li għandu temperament aggressiv u iraxxibbli; dan seta' jarah il-perit legali waqt is-seduti u setgħet tarah ukoll il-qorti stess waqt is-seduta meta fittxet illi tffisser lill-konvenut illi d-drittijiet tal-periti addizzjonali kellu jħallashom hu. Għalhekk il-qorti aktar temmen illi, meta l-konvenut mar jilħaq lill-attur fuq il-*bicycle*, l-intenzjonijiet tiegħu kienu ostili u aggressivi u ma marx bil-ħsieb illi jirraġunaw flimkien. Jekk imbagħad l-attur waqa' waħdu u mhux għax waqqgħu hu, għala telaq 'l hemm flok tah l-għajnuna? Għandu jingħad illi, skond ix-xhieda tat-Tabib Khan, li kien dewwa lill-attur fil-klinika tal-Mosta minnufih wara l-inċident, l-attur kien fi stat pjetuż: "*he had multiple injuries and he was in great pain and agony*

... *His injuries were on the knees, elbows and the flanks where he had large abrasions with loss of skin. He could not walk normally as he was in great pain and he was assisted by someone when he came in*". Biex il-konvenut rah f'dak l-istat wara l-waqa' u ħallieh hemm bilfors illi kien malintenzjonat lejha. Sewwa qal il-perit legali illi "Dan hu komportament aktar kompatibbli ma' dak ta' persuna li tagħti d-daqqa u taħrab minn fuq il-post jew titfa' l-gebla u taħbi idejha".

Il-qorti ukoll lanqas temmen lill-konvenut illi l-verbal fejn ammetta l-ħtija ma jgħidx is-sewwa. Il-maġistrat ma kienx sejjer jiddetta verbal ta' ħtija qabel ma jkun aċċerta ruħu illi min qiegħed jammetti jaf sew dak li qiegħed jagħmel u tassew irid jammetti.

Il-qorti għal dawn ir-raġunijiet temmen illi kien il-konvenut illi dolożament wegġa' lill-attur u għalhekk għandu jagħmel tajjeb għad-danni.

Ngħaddu issa għal-likwidazzjoni tad-danni.

L-espert mediku sab illi l-attur ibati minn debilità ta' għaxra fil-mija (10%). Lill-konvenut deherlu illi dan hu wisq, u illi l-qorti għandha toqgħod minflok fuq il-parir ta' kirurgu ieħor, illi kien ikkonsultah l-attur stess *ex parte* u illi f'ċertifikat maħruġ fl-14 ta' Lulju 1994 kien qal illi d-debilità hija ta' erbgħa fil-mija (4%) biss.

Il-qorti, wara li qieset illi r-rapport ta' l-espert maħtur minnha sar fil-5 ta' Marzu 1997, aktar minn tliet snin wara, meta allura l-kondizzjoni ta' l-attur kienet konsolidata aktar milli kienet meta nħareġ iċ-ċertifikat ta' l-14 ta' Lulju 1994, u qieset ukoll illi, meta ħejja r-rapport tiegħu, l-espert mediku seta' jqis ukoll il-fehma tal-kirurgu l-ieħor, hija tal-fehma illi aktar għandha toqgħod fuq l-opinjoni ta' l-espert maħtur minnha. Il-konvenut seta', kieku ried, kiseb opinjoni ta' periti addizzjonali, iżda, għalkemm talab il-ħatra ta' periti addizzjonali, u b'hekk wassal biex il-kawża twalet għalxejn b'ħames snin, kif rajna ma riedx iħallas għar-rapport addizzjonali li baqa' mhux maħluf.

Il-perit legali, wara li qies illi l-attur kellu tlieta u tletin (33) sena meta korra, u li, dak iż-żmien, kellu dħul ta' bejn wieħed u ieħor erbat elef lira (Lm4,000) fis-sena, ħadem fuq *multiplier* ta' ħmistax-il (15) sena u fuq dħul medju ta' erbat elef, seba' mija u tmenin lira (Lm4,780) fis-sena. Hekk, wara li qies id-debilità ta' għaxra fil-mija (10%)

wasal għal figura ta' sebat elef, mija u sebgħin lira (Lm7,170) bħala *lucrum cessans*. Qal ukoll illi għandu jsir tnaqqis ta' għoxrin fil-mija (20%) minħabba l-*lump sum payment*.

Il-qorti ma taqbilx wisq mal-kalkoli tal-perit legali, li, fil-fehma tagħha, kienu mhux biss konservattivi għall-añħar iżda saħansitra tasal biex issejthom xħaħ ukoll. Madankollu, billi l-attur ma għamel ebda kritika tal-konklużjonijiet tal-perit, il-qorti tifhem illi huwa sodisfatt u għalhekk sejra toqgħod fuq iċ-ċifra li wasal għaliha l-perit. Billi, iżda, l-attur ma hu sejjer jieħu ebda benefiċċju billi jitħallas *lump sum*, għax sejjer jitħallas kważi tnax-il (12) sena wara li seħħ l-incident, ma għandux isir it-tnaqqis ta' għoxrin fil-mija (20%).

Il-qorti għalhekk tillikwida l-*lucrum cessans* fis-somma ta' sebat elef, mija u sebgħin lira (Lm7,170).

Bħala *damnum emergens* il-perit illikwida s-somma ta' wieħed u disgħin lira u tlieta u ħamsin ċenteżmu (Lm91.53). Għalkemm ir-riċevuti esebiti mill-attur ma kinux oriġinali iżda kopja, il-qorti hija tal-fehma illi din is-somma hija raġonevoli u għalhekk sejra toqgħod fuqha wkoll u tillikwida d-*damnum emergens* fis-somma ta' wieħed u disgħin lira u tlieta u ħamsin ċenteżmu (Lm91.53).

Id-danni b'kollox għalhekk huma ta' sebat elef, mitejn u wieħed u sittin lira u tlieta u ħamsin ċenteżmu (Lm7,261.53).

Għal dawn ir-raġunijiet il-qorti taqta' l-kawża billi, wara li tiċħad l-eċċezzjoni tal-konvenut u tgħid illi l-incident li fih korra l-attur seħħ bi ħtija tal-konvenut waħdu, tillikwida d-danni fis-somma ta' sebat elef, mitejn u wieħed u sittin lira u tlieta u ħamsin ċenteżmu (Lm7,261.53) u tikkundanna lill-konvenut iħallas id-danni hekk likwidati flimkien ma' l-ispejjeż kollha tal-kawża.

Billi l-kawża twalet bi ħtija tal-konvenut, li talab għalxejn il-ħatra ta' periti addizzjonali, u dan id-dewmien ma għandux ikun ta' benefiċċju għall-konvenut u ta' telf għall-attur, u wkoll għax *lite contestata usuræ currunt*, l-imgħax jibda jgħaddi minn dakinhar tal-preżentata taċ-ċitazzjoni.

Kopja Informali ta' Sentenza

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----